

Usnesení Nejvyššího soudu SSR ze dne 29.07.1982, sp. zn. 8 Co 46/82, ECLI:CZ:NS:1982:8.CO.46.1982.1

Číslo: 15/1984

Právní věta: Čiastkovaniu starobného dôchodku podľa čl. 13 Dohody medzi Československou republikou a Federatívnou ľudovou republikou Juhosláviou o sociálnom poistení (prílohy vyhlášky č. 3/1958 Zb.), priznaného v najnižšej výmere účastníkovi odboja (§ 56 zákona č. 121/1975 Zb.), nepodlieha tá časť dávky, o ktorú bol starobný dôchodok zvýšený v dôsledku účasti požívateľa dôchodku v odboji.

Soud: Nejvyšší soud SSR

Datum rozhodnutí: 29.07.1982

Spisová značka: 8 Co 46/82

Číslo rozhodnutí: 15

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Důchod, Smlouvy mezinárodní, Sociální zabezpečení

Předpisy: 121/1975 Sb. § 14

§ 249 odst. 3

§ 56

§ 62 odst. 1 128/1975 Sb. § 14 99/1963 Sb. § 244

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Úrad dôchodkového zabezpečenia v Prahe rozhodnutím z 2. 9. 1980 priznal navrhovateľovi s odkazom na čl. 13 Dohody medzi Československom a Juhosláviou z 22. 5. 1957 čiastkový starobný dôchodok 960 Kčs, osobitný prídavok 50 Kčs a zvýšenie podľa zákona č. 121/1975 Zb. 158 Kčs mesačne s tým, že od augusta 1979 patrí zvýšenie čiastkového starobného dôchodku o 30 Kčs mesačne (podľa ustanovení zákonného opatrenie č. 76/1979 Zb.). Ku dňu vzniku nároku na starobný dôchodok zhodnotil navrhovateľovi 35 rokov zamestnania (v Československu a Juhoslávii) a priemerný mesačný zárobok (1519 Kčs) zisťoval z rokov 1961 až 1965. Základnú výmeru určil 60 a jej zvýšenie o 15 priemerného mesačného zárobku za dobu zamestnania, ktorá presahuje 20 rokov. Starobný dôchodok (75 % priemerného mesačného zárobku) bol vymieraný sumou 1140 Kčs, po odpočítaní dane sumou 1070 Kčs, so zvýšením za dobu zamestnania po vzniku nároku na dôchodok 410 Kčs, so zvýšením účastníkovi odboja I. skupiny za 7 rokov 840 Kčs. Pretože starobný dôchodok obmedzený 100 priemerného mesačného zárobku činí 1281 Kčs, upravil Úrad dôchodkového zabezpečenia starobný dôchodok na minimálnu sumu, aká patrí účastníkovi odboja I. skupiny, a to na 1400 Kčs. Z neho potom určil čiastkový dôchodok 960 Kčs. Súčasne priznal zvýšenie podľa ustanovení zákona č. 121/1975 Zb. 158 Kčs.

Mestský súd v Bratislave preskúmal na základe opravného prostriedku navrhovateľa toto rozhodnutie Úradu dôchodkového zabezpečenia a svojim uznesením ho zrušil. V odôvodnení uznesenia uviedol, že pri posudzovaní toho, odkedy patrí čiastkový starobný dôchodok v správnej výške, treba vychádzať z ustanovenia § 62 ods. 1 zákona č. 121/1975 Zb. a dávku priznať od 1. 4. 1977. Ďalej uviedol, že pri vydávaní nového rozhodnutia treba vychádzať zo správneho počtu rokov zamestnania získaných navrhovateľom v Československu a Juhoslávii, pretože v preskúmanom rozhodnutí bola navrhovateľovi zhodnotená ďalšia doba zamestnania; pritom treba vychádzať tiež zo sumy 1400 Kčs ako z najnižšej výmery starobného dôchodku účastníka odboja I. skupiny, ktorý sa nečiasťkuje. Súd vyslovil takisto, že navrhovateľovi patrí osobitný prídavok podľa čl. I zákona č. 161/1968 Zb. vo výške 75 Kčs a zvýšenie podľa ustanovenia § 138 zákona č. 121/1975 Zb. zo základu 1475 Kčs, ktorú treba čiastkovať podľa správneho pomeru dôb zamestnania získaných v Československu a Juhoslávii.

Úrad dôchodkového zabezpečenia sa proti tomuto uzneseniu mestského súdu odvolal, žiadal ho zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Vytýkal súdu, že v zrušujúcom uznesení nevyslovil právny názor tak určite a presne, aby mohol pri vydávaní nového rozhodnutia z neho vychádzať. Uviedol, že i keď je správny záver súdu, že úpravu dávky treba vykonať podľa ustanovenia § 62 ods. 1 zákona č. 121/1975 Zb., namieta, že nie je dôvod na vykonanie prepočtu dávky od 1. 4. 1977, pretože k 1. 4. 1980 sa neviaže ani uplatnenie nároku ani zistenie nesprávne vymeranej dávky. Namieta tiež pochybenie súdu v tom, ak vyslovil, že najnižšia výmera starobného dôchodku účastníka odboja (1400 Kčs) sa nečiasťkuje, pretože sa nečiasťkuje len tá časť dôchodku, ktorá zodpovedá zvýšeniu z titulu účasti v odboji, čo sa vzťahuje i na dôchodky priznané v najnižšej výmere.

Navrhovateľ navrhoval uznesenie mestského súdu potvrdiť. Uviedol, že sa domáhal nápravy už pred 9. 4. 1980, o čom svedčí aj vysvetľujúci list Úradu dôchodkového zabezpečenia z 20. 1. 1980, pričom tento orgán vykonal úpravu od 1. 4. 1979; preto v tomto smere súd nepochybil, keď vyslovil, že dávku treba priznať spätne od 1. 4. 1977 podľa zásad vyslovených v zrušujúcom uznesení súdu.

Najvyšší súd SSR prejednal odvolanie, preskúmal napadnuté uznesenie ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v zmysle ustanovenia § 212 ods. 1 O. s. p. a dospel k záveru, že uznesenie treba zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie a na nové rozhodnutie.

Z odôvodnenia:

Podľa čl. 4 Dohody medzi Československom a SFR Juhosláviou, uverejnenej pod č. 3/1958 Zb. (ako príloha), treba pri rozhodovaní o nárokoch zo sociálneho zabezpečenia (poistenia) prihliadať k dobe trvania poistenia, zamestnania alebo inej činnosti a započítavať ich, ak sa k nim prihliada podľa právnych predpisov druhej zmluvnej strany. Zistenie týchto dôb zamestnania a ich započítanie do celkovej doby zamestnania, potrebnej pre vznik nároku na dávku, je podmienkou pre určenie dôchodku podľa zásad uvedených v čl. 13 Dohody.

V čl. 13 Dohody je pod písm. a) zakotvená zásada, že orgán sociálneho zabezpečenia každej zo zmluvných strán rozhodne podľa svojich právnych predpisov s použitím čl. 4 Dohody o tom, či oprávnený spĺňa podmienky pre získanie nároku na dávku. Ak sú podmienky nároku splnené, určí orgán sociálneho zabezpečenia každej zo zmluvných strán podľa čl. 13 písm. b) Dohody najprv dávku tak, ako by celková doba poistenia (zamestnania), započítaná podľa čl. 4 Dohody, bola získaná výlučne podľa jeho právnych predpisov a potom tento orgán určí podľa čl. 13 písm. c) Dohody časť dávky podľa pomeru doby poistenia (zamestnania), získanej podľa jeho právnych predpisov, a celkovej doby poistenia (zamestnania) podľa právnych predpisov oboch zmluvných strán. Takto určenú dávku je potom tento orgán povinný poskytovať.

Pre výšku plného starobného dôchodku, určeného podľa úpravy uvedenej v čl. 13 písm. b) Dohody, je rozhodujúca len doba poistenia (zamestnania), ktorú pracujúci získal ku dňu splnenia podmienok vzniku nároku na tento dôchodok a výška priemerného mesačného zárobku zisteného podľa zásad uvedených v ustanovení § 14 zákona č. 121/1975 Zb. /1/ a v ustanoveniach § 14 a nasl. vyhlášky č. 128/1975 Zb. (do 31. 12. 1975 porov. § 9 zákona č. 101/1964 Zb. a § 12 a nasl. vyhlášky č. 102/1964 Zb.).

Z plného starobného dôchodku takto určeného sa potom podľa čl. 14 písm. c) Dohody určí časť dávky, ktorú je československý orgán dôchodkového zabezpečenia povinný priznať.

V konaní podľa ustanovení § 244 a nasl. O. s. p. súd posudzuje správnosť uplatneného nároku, o ktorom rozhodol orgán sociálneho zabezpečenia, z hľadiska všetkých zákonných ustanovení prichádzajúcich do úvahy. Súd je povinný sám vykonať a hodnotiť dôkazy nielen v tých prípadoch, keď navrhovateľ namieta, že orgán sociálneho zabezpečenia nesprávne hodnotil zistené skutočnosti, ale i vtedy, ak niektoré dôkazy nevykonal úplne.

Ak navrhovateľ v tomto konaní namieta nesprávne započítanie dôb zamestnania (poistenia) ku dňu vzniku nároku na dôchodok, nesprávne určenie pomeru dôb zamestnania v Československu a Juhoslávii a tým i nesprávne určenie dávky v rozpore so zásadami uvedenými v čl. 13 Dohovoru, mal súd trvať na podrobnom vyjadrení Úradu dôchodkového zabezpečenia, prípadne vypočúť informovaného pracovníka tohto orgánu, vykonať i ďalšie dokazovanie a v rozhodnutí potom vyjadriť svoje závery. Ak totiž súd zrušil rozhodnutie Úradu dôchodkového zabezpečenia a neuviedol, akého pochybenia sa v tomto smere Úrad dopustil, a upravil ho len všeobecne, aby výšku dôchodku vypočítal zo správneho počtu navrhovateľom odpracovanej doby zamestnania, nejde o presnú úpravu, ktorá by vyjadrovala, ako treba pri vydávaní nového rozhodnutia postupovať. Podľa ustanovenia § 249 ods. 3 O. s. p., ak súd zruší rozhodnutie orgánu sociálneho zabezpečenia, je tento orgán právnym názorom súdu viazaný, čo znamená, že pri novom rozhodnutí sa musí riadiť stanoviskom zaujatým súdom. Treba preto, aby súd svoje závery vyjadril v odôvodnení zrušovacieho uznesenia jednoznačne, aby Úrad dôchodkového zabezpečenia mohol podľa nich pokračovať. Pre preskúmanie rozhodnutia orgánu sociálneho zabezpečenia si v tejto časti súd prvého stupňa v prejednávanej veci nezadovážil dostatočné skutkové podklady, jeho uznesenie v tejto časti je nepreskúmateľné, a preto sa v odvolaní právom namieta, že súd nevyslovil presný názor, ako treba pri vydávaní nového rozhodnutia postupovať.

Nesprávny je tiež právny názor súdu prvého stupňa, ktorý vyslovil v uvedenom uznesení, že dôchodok 1400 Kčs (ako najnižšia výmera starobného dôchodku účastníka odboja) sa nečiasťkuje, lebo je vyjadrením zásluhového hľadiska účasti navrhovateľa v odboji. Takýto záver nemožno vyvodiť ani zo zákona č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení a ani z Dohody medzi Československom a Juhosláviou (vyhlásenej pod č. 3/1958 Zb.). Dávka priznaná navrhovateľovi sa skladá zo sumy, ktorá zodpovedá zákonnému nároku, a zo sumy zvyšujúcej v dôsledku účasti navrhovateľa v národnom boji za oslobodenie. Práve toto zvýšenie odlišuje dávky účastníkov odboja od ostatných osôb, ktoré sa odboja nezúčastnili. Keďže ide o ocenenie osobitných zásluh, nemožno k takémuto zvýšeniu neprihliadať ani pri použití ustanovení Dohody a pri čiastkovaní dôchodku, ale to neznamená, že dávka priznaná v najnižšej sume sa nemá celá čiastkovať. Čiastkovaniu nepodlieha to, o čo sa dávka zvýšila v dôsledku preukázanej účasti navrhovateľa v odboji, ale tzv. základný dôchodok podlieha čiastkovaniu podľa pomeru doby zamestnania získaného v Československu a celkovej doby zamestnania u oboch zmluvných strán.

Správny je však právny názor súdu v tom, že nárok navrhovateľa treba posudzovať podľa ustanovenia § 62 ods. 1 zákona č. 121/1975 Zb. (predtým § 53 ods. 1 zákona č. 101/1964 Zb.). Pre určenie toho, odkedy sa nesprávne vymeraná dávka zvýši, je rozhodujúce zistenie o tom, kedy navrhovateľ takýto návrh podal. Pokiaľ navrhovateľ nepreukáže iné, takýto jeho návrh z 9. 4. 1980 Úradu dôchodkového

zabezpečenia došiel 15. 4. 1980. Preto zvýšenie patrí navrhovateľovi za tri roky dozadu od tohto uplatnenia. V spise nie sú však podklady pre to, že zvýšená dávka patrí už od 1. 4. 1977.

Ak sa vypláca čiastkový dôchodok, patrí zvýšenie podľa ustanovení ôsmej časti zákona č. 121/1975 Zb. v pomernej časti, v akej sa priznal podľa československých predpisov. Až po vyriešení otázky, v akej výške patrí navrhovateľovi čiastkový starobný dôchodok, súd musí zisťovať, či Úrad dôchodkového zabezpečenia zvýšenie priznal v súlade s príslušnými ustanoveniami ôsmej časti zákona č. 121/1975 Zb.

Povinnosťou súdu je preto predovšetkým podrobne vypočítať účastníkov konania na celú problematiku vydaného rozhodnutia, skúmať, či výpočet dávky je v súlade so zákonom (a podľa potreby vykonať aj ďalšie dokazovanie) a až potom vo veci rozhodnúť.

Keďže súd prvého stupňa takto nepostupoval, nezadovážil si pre svoje rozhodnutie spoľahlivé skutkové podklady; preto bolo treba jeho uznesenie zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 221 ods. 1 písm. a/, ods. 2 O. s. p.).

1) Úplné znenie tohto zákona so zmenami a doplnkami bolo teraz vyhlásené pod č. 30/1983 Zb.